

Spis treści

	Wprowadzenie	3
I	Informacje ogólne o gminie	5
	Rys historyczny	5
	Charakterystyka gminy	6
	Obszar, położenie geograficzne, warunki przyrodnicze	6
	Gleby	7
	Klimat	8
	Lasy	8
	Demografia	8
	Bezrobocie	11
II.	Infrastruktura techniczna	13
	Drogi	13
	Komunikacja	16
	Sieć energetyczna	17
	Zaopatrzenie w gaz	17
	Telekomunikacja	17
	Zaopatrzenie w wodę, kanalizacja	17
	Gospodarka odpadami	18
	Administracja-urzędy i instytucje użyteczności publicznej	18
III.	Przedsiębiorczość	19
IV.	Ochrona zdrowia i opieka społeczna	20
	Opieka społeczna	20
	Pomoc instytucjonalna	20
V.	Oświata i kultura	22
	Szkoły podstawowe	22
	Wychowanie przedszkolne	22
	Biblioteki	22
VI	Działalność rekreacyjno - sportowa	23
	Wypoczynek i turystyka	23
VII.	Rolnictwo	24
	Kierunki produkcji rolniczej	25
	Sadownictwo	25
	Produkcja roślinna pozostała	26
	Produkcja zwierzęca	26
	Inwestowanie na obszarach wiejskich	26
	Działalność doradcza w gminie	28
	Działalność Izby Rolniczej	30
VIII.	Budżet Gminy	30
	Podstawowe wskaźniki dotyczące zasobów gminy Belsk Duży	32
	Analiza SWOT	34
	Ankieta przeprowadzona wśród młodzieży gimnazjum Belska Dużego	36
	WIZJA	38
	MISJA	38
	Tabelaryczne zestawienie celów i zadań	39
	Cele strategiczne, operacyjne i szczegółowe	44
	Lista liderów społeczności lokalnej	72
	Podsumowanie	73

Wprowadzenie

Rada Gminy podjęła decyzję o opracowaniu strategii rozwoju. Duża skala problemów, trudności z ich identyfikacją oraz odpowiednia ich hierarchizacja w rozwiązywaniu są to potrzeby chwili. Również bliska integracja z Unią Europejską skłoniła gminę do partnerskiej metody opracowania strategii rozwoju. Społeczność lokalna najlepiej wie jakie problemy są najważniejsze do rozwiązania i które z tych problemów należy rozwiązać w pierwszej kolejności. Mieszkańcy są bowiem tymi, którzy znają najlepiej środowisko w którym żyją i pracują. Przy opracowywaniu strategii nie pominięto poglądów i odczuć młodzieży gimnazjum. Młodzież jest bowiem najbardziej wrażliwa na palące problemy i w przyszłości będzie ich spadkobiercą.

Strategia rozwoju gminy Belsk Duży została opracowana przez zespół wolontariuszy-liderów społeczności lokalnej z udziałem ekspertów.

Przed sporządzeniem analizy SWOT oraz identyfikacją problemów i zadań do wykonania, opracowano szczegółową charakterystykę gminy. Charakterystyka ta została wykonana na podstawie wszystkich możliwych źródeł danych, a w szczególności z danych gminy, Urzędu Statystycznego, sieci INTERNET i informacji pochodzących od społeczności lokalnej.

Liderzy i cały zespół opracowujący strategię gminy wyrażają nadzieję, że społeczność lokalna i Wójt Gminy będą się utożsamiać ze strategią i bardzo aktywnie przystąpią do jej realizacji. Przekonanie to bierze się stąd, że społeczność gminy została poinformowana i zaproszona do wspólnego budowania strategii. Jej przedstawiciele brali czynny udział zarówno w fazie zbierania danych statystycznych i informacji o gminie, jak również określenia warunków zewnętrznych i wewnętrznych, czyli silnych i słabych stron oraz szans i zagrożeń gminy (analiza SWOT). Liderzy społeczności lokalnej brali również aktywny udział w identyfikacji problemów i zadań priorytetowych gminy jak i późniejszej intensywnej pracy nad budowaniem planu realizacji zadań priorytetowych i osiągnięcia celów strategicznych.

Zespół liderów wyraża także nadzieję, że opracowana strategia ułatwi władzom administracyjnym i samorządom podejmowanie decyzji. Inicjatorem opracowania strategii metodą partnerską był bowiem Wójt Gminy i Rada Gminy a także Sołtysi i pracownicy gminy.

Ambitne zadania jakie postawiła sobie społeczność lokalna i Wójt Gminy, pozwalają mieć nadzieję, że nakreślona wizja Belska Dużego w roku 2018 nie będzie tylko marzeniem. Pamiętać należy, że opracowanie strategii rozwoju w formie dokumentu stanowi początek działań prowadzących do realizacji działań szczegółowych i w efekcie końcowym celów strategicznych, jakie sobie postawiono.

Wyrażamy również nadzieję, że społeczności gminy nie zabraknie determinacji w rozwiązywaniu postawionych sobie zadań, a władze następnych kadencji będą traktować strategię jako **dynamicznie otwartą**, w której, jeśli zajdzie potrzeba można będzie dokonać zmian, bądź dopisać nowe zadania

I. INFORMACJE OGÓLNE O GMINIE

Rys historyczny

Pierwsze wzmianki o Belsku pochodzą z roku 1451, gdzie nazywany jest Bylsk od prasłowiańskiej nazwy rodzaju rośliny lub trawy. Dokładniejsze zapisy pochodzą z roku 1827, gdzie Belsk jest wsią w powiecie czerskim obwodu warszawskiego województwa mazowieckiego. Liczy 27 domów i 234 mieszkańców. Ludność wiejska wyrabia sukno.

W roku 1870 Belsk Duży to wieś i folwark w powiecie grójeckim guberni warszawskiej ma 350 mieszkańców, 1297 mórg ziemi dworskiej i 440 mórg ziemi włościańskiej. Posiada urząd gminy i szkołę. Leży w odległości 6 wiorst od Grójca, gdzie znajduje się stacja pocztowa.

Parafia w Belsku datuje się od 1784 roku. Utworzona została ze wsi odłączonych od parafii grójeckiej i Lewiczyńskiej. W Belsku w tym czasie był kościół parafialny murowany. Parafia należała do dekanatu grójeckiego i liczyła 1698 dusz. Nie ma Belska na mapie Rizziego z roku 1772. Figuruje dopiero na mapie Królestwa polskiego z 1880 roku.

W zapisach z 1921 roku Belsk Duży figuruje jako wieś i folwark w gminie Belsk Duży, powiat grójecki, województwo warszawskie. Według Powszechnego Spisu Ludności z dnia 30 września 1921 roku wieś posiada 54 budynki mieszkalne, liczy 410 mieszkańców – 186 mężczyzn i 224 kobiety. Wszyscy są narodowości polskiej i wyznania rzymsko-katolickiego. Folwark posiada 7 budynków mieszkalnych z 172 mieszkańcami w tym 82 mężczyzn i 90 kobiet.

W 1943 roku Belsk Duży był siedzibą gminy i liczył 608 mieszkańców. W wyniku reformy administracyjnej w latach 70-tych Belsk był gromadą w powiecie grójeckim. Według Narodowego Spisu Powszechnego z 1970 roku Belsk Duży liczy 618 mieszkańców – 304 mężczyzn i 314 kobiet. Z pracy utrzymywało się 92,5 % - 572 osoby natomiast 46 posiadało niezarobkowe źródło utrzymania.

Zasoby mieszkaniowe to 95 budynków z 128 mieszkaniami i 408 izbami. Z ogólnej liczby mieszkań – 51 posiadało wodociąg, a 32 ustęp splukiwany.

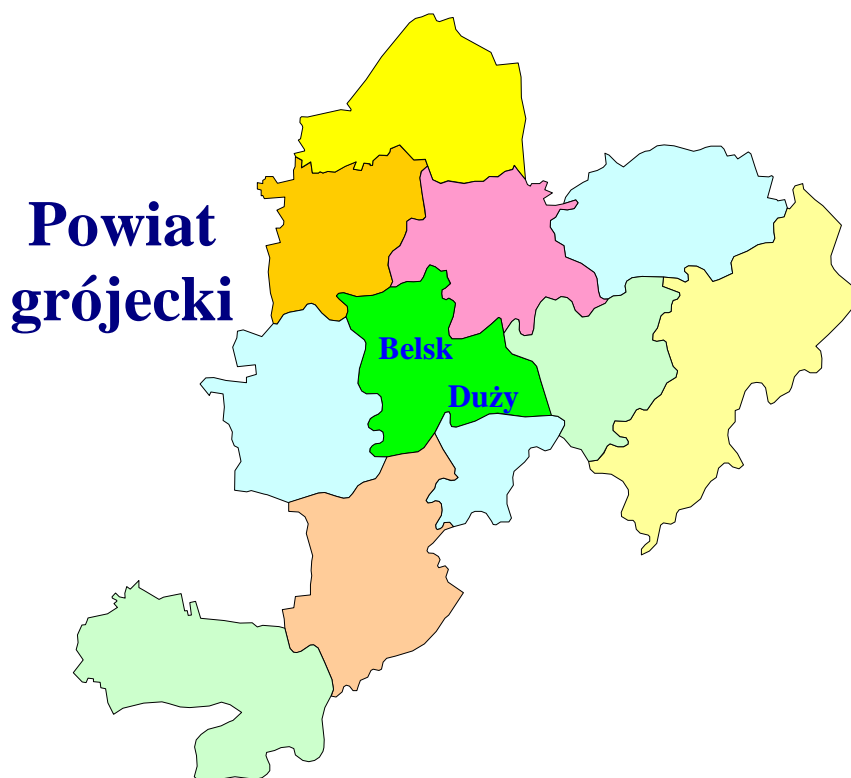
W tym czasie wieś była siedzibą: Prezydium Gromadzkiej Rady Narodowej, Urzędu Stanu Cywilnego, Gminej Spółdzielni „Samopomoc Chłopska”, filii Spółdzielni Oszczędnościowo Pożyczkowej, Państwowego Gospodarstwa Rolnego, Kółka Rolniczego i Koła Gospodyń Wiejskich. Miejscowość ta posiada Urząd Pocztowo – telekomunikacyjny, łączność telefoniczną i przystanek PKS. Wieś posiada również Szkołę Podstawową z 12 izbami lekcyjnymi i salą gimnastyczną. Do ogniska przedszkolnego uczęszczało 15 dzieci, a szkolne schronisko dysponowało 20 miejscami noclegowymi. Miejscowość posiadała elektryczność i

oświetlenie uliczne oraz wodociąg zakładowy z wodą uzdatnianą. Była również biblioteka, punkt zdrowia, stacja ochrony roślin i punkt unasienniania zwierząt.

Charakterystyka gminy

Obszar, położenie geograficzne, warunki przyrodnicze

Gmina Belsk Duży administracyjnie od 1 stycznia 1999 roku położona jest w powiecie grójeckim, który tworzą gminy: Grójec, Belsk Duży, Błędów, Chynów, Goszczyn Jasieniec, Mogielnica, Nowe Miasto n/Pilicą, Pniewy, Tarczyn, Warka. Od 1.01.2003 r z powiatu ubył Tarczyn, który przyłączony został do powiatu Piaseczno.

Gmina Belsk Duży sąsiaduje z gminami: Grójec, Jasieniec, Goszczyn, Mogielnica, Błędów, Pniewy.

Gmina Belsk Duży to 36 wsi i 34 sołectwa. Gmina zajmuje powierzchnię 108 km², a liczba mieszkańców wynosi 6 840 osób. Gmina Belsk Duży to przede wszystkim rejon sadowniczy. Na ogólną powierzchnię 10 784 ha, drzewa i krzewy owocowe stanowią 6 013 ha.

Gleby

Teren gminy Belsk Duży położony jest w obrębie Wysoczyzny Rawskiej zbudowanej z osadów, których geneza związana jest ze zlodowaceniem plejstoceniowym. Zdenudowana powierzchnia wysoczyzny pochylona lekko ku północnemu wschodowi, urozmaicona jest występowaniem pagórków moren czołowych i ciągami ozów (największy jest oz grójecki o długości około 8 km i wysokości względnej 5 –15 m). W krajobrazie wysoczyzny morenowej wyraźnie zaznaczają się głęboko wcięte doliny Molnicy i Kraski, których strefy krawędziowe o spadkach 5 –10 – 15 % i wysokościach w względnych 10-20 m posiadają rozcięcia wąwozowe. Powszechnymi są nieckowate dolinki denudacyjne z okresowym odpływem. Wysoczyzna położona jest na wysokości 140 – 195 m n.p.m. Najwyżej wyniesiony obszar znajduje się w południowo - zachodniej części gminy (rejon Aleksandrówki), najniższe położone tereny dotyczą doliny Kraski w południowo – wschodniej części.

Obszar gminy położony jest w południowo-zachodniej części niecki warszawskiej. Na podłożu kredowym leżącym głębiej niż 100m (margle, opoki) zalegają ciągłą warstwą utwory trzeciorzędowe. Występują na różnych głębokościach, posiadają różną miąższość, wykształcone są w postaci oligoceńskich zielonych i białych piasków kwarcowych, brązowych mułków oraz pstrych i czarnych iłów.

Spośród utworów czwartorzędowych pokrywających całą powierzchnię gminy, powszechne są gliny zwałowe. W północnej i wschodniej części terenu występują utwory piaszczyste. W dolinach i licznych zagłębieniach znajdują się osady holocenijskie-namuły z domieszką części organicznych.

Klimat

Gmina Belsk Duży położona jest w dzielnicy rolniczo-klimatycznej - środkowej. Główne parametry klimatyczne to: średnie opady roczne – poniżej 550 mm, liczba dni mroźnych 30 - 80, dni z przymrozkami 100 – 110, czas trwania pokrywy śnieżnej 38 – 60 dni, długość okresu wegetacyjnego 210 – 220 dni.

Lasy

Według regionalizacji przyrodniczo-leśnej Polski, lasy gminy Belsk Duży należą do IV Krainy Mazowiecko-Podlaskiej. Administracyjnie podporządkowane są Nadleśnictwu Grójec. Łącznie z gruntami leśnymi zajmują powierzchnię 1 022 ha tj. 9,5 % powierzchni gminy. Skoncentrowane są w 2 kompleksach „Modrzewina” na północy i „Łęczeszyce” na południu. Występują tu żyzne siedliska lasowe, gdzie obok dominującej sosny, panuje modrzew polski, europejski i syberyjski (rezerwat „Modrzewina”), a także dąb, grab, osika, brzoza („Łęczeszyce”). Wiek drzewostanu 40 –80 lat (II klasa) i powyżej 80 lat (III klasa). Lasy państwowe stanowią 88,5 % lasów (904 ha), na niepaństwowe przypada 11,5 % (118 ha). Gminny program dolesień zakłada zalesienie tylko 2,43 ha nieużytków – nieczynnych wyrobisk.

Demografia

Obszar subregionu radomskiego (województwa radomskiego) w ciągu ostatnich lat był obszarem odpływu ludności, przede wszystkim z obszarów wiejskich. Trend ten uległ załamaniu w latach dziewięćdziesiątych. Rok 1991 był ostatnim rokiem spadku zaludnienia wsi, a rok 1992 pierwszym rokiem sukcesywnego wzrostu ludności obszarów wiejskich. Przyrost naturalny, główny czynnik wzrostu demograficznego cechuje niską tendencją zarówno w miastach jak i na wsi. Relatywnie niższy poziom przyrostu naturalnego na obszarach wsi jest rezultatem odpływu roczników młodych, biorących udział w procesach

prokreacji. Zniżkową tendencję mają również procesy migracji. Spadek przyrostu naturalnego jest częścią ogólnych zjawisk w kraju (i Europie), natomiast zmniejszenie rozmiarów migracji związane jest ze zmniejszeniem rynku pracy w miastach, tradycyjnych kierunkach emigracji, w okresie przechodzenia na zasady gospodarki rynkowej.

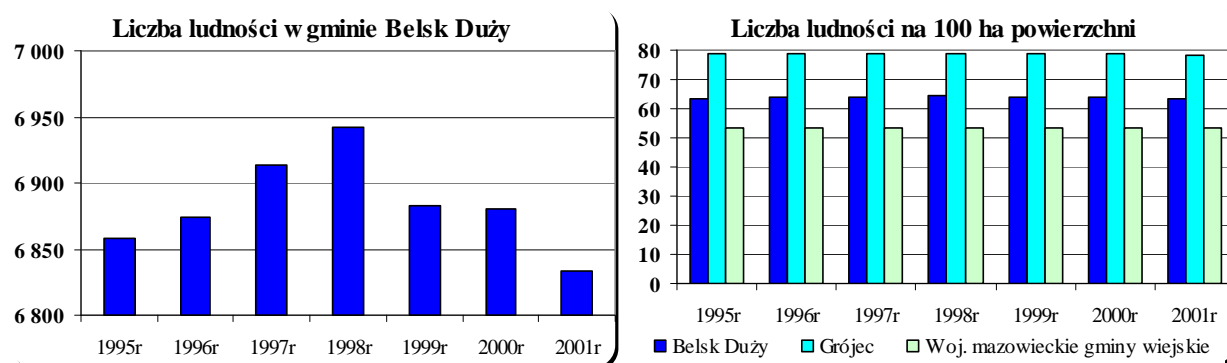
Zbliżone procesy demograficzne jak w obszarze subregionu i kraju zachodzą w gminie Belsk Duży. Gmina położona jest w obszarze zrównoważonych procesów demograficznych. Dotyczy to większości gmin powiatu grójeckiego nie wyróżniających się występowaniem ani zdecydowanie negatywnych, ani zdecydowanie pozytywnych zjawisk demograficznych.

Gęstość zaludnienia w gminie na 1 km² wynosi 63 osoby przy średniej gęstości zaludnienia powiatu grójeckiego 78 osób/km² oraz obszarów wiejskich subregionu radomskiego - 57 osób/km². Na 100 ha użytków rolnych w gminie przypada 77 osób.

Tab 1: Liczba ludności i gęstość zaludnienia

Wyszczególnienie		1995r	1996r	1997r	1998r	1999r	2000r	2001r
Belsk Duży	Liczba ludności	6858	6874	6913	6942	6883	6880	6833
	na 100 ha powierzchni		63,59	63,74	64,10	64,37	63,83	63,80
Grójec		78,88	78,81	78,75	78,79	78,84	78,67	78,47
Podregion 21 - radomski		106,66	106,77	106,75	106,68	106,50	106,47	106,46
Woj. mazowieckie ogółem		142,15	142,18	142,28	142,33	142,42	142,57	142,75
Woj. mazowieckie gminy wiejskie		53,35	53,33	53,28	53,32	53,30	53,51	53,33

Źródło: GUS

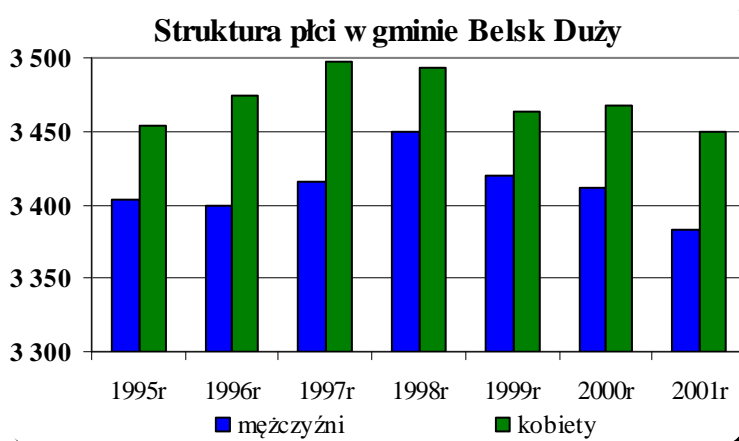

Tab 2: Struktura płciowa ludności

Wyszczególnienie		1995r	1996r	1997r	1998r	1999r	2000r	2001r	
Belsk Duży	Liczba mężczyzn	3404	3400	3416	3449	3420	3412	3383	
	na 100 ha powierzchni		31,57	31,53	31,68	31,98	31,71	31,64	31,37
Grójec		39,10	39,03	39,04	39,08	39,05	38,98	38,86	
Podregion 21 - radomski		52,43	52,49	52,49	52,46	52,38	52,36	52,35	
Woj. mazowieckie ogółem		68,52	68,51	68,55	68,55	68,57	68,60	68,66	
Woj. mazowieckie gminy wiejskie		26,76	26,75	26,72	26,74	26,72	26,81	26,72	
Belsk Duży		Liczba kobiet	3454	3474	3497	3493	3463	3468	3450
Grójec	na 100 ha powierzchni		32,03	32,21	32,43	32,39	32,11	32,16	31,99
		Grójec	39,77	39,78	39,71	39,71	39,79	39,68	39,61
		Podregion 21 - radomski	54,23	54,28	54,26	54,22	54,12	54,11	54,11
		Woj. mazowieckie ogółem	73,63	73,66	73,74	73,78	73,85	73,96	74,09
		Woj. mazowieckie gminy wiejskie	26,59	26,58	26,56	26,58	26,58	26,70	26,62

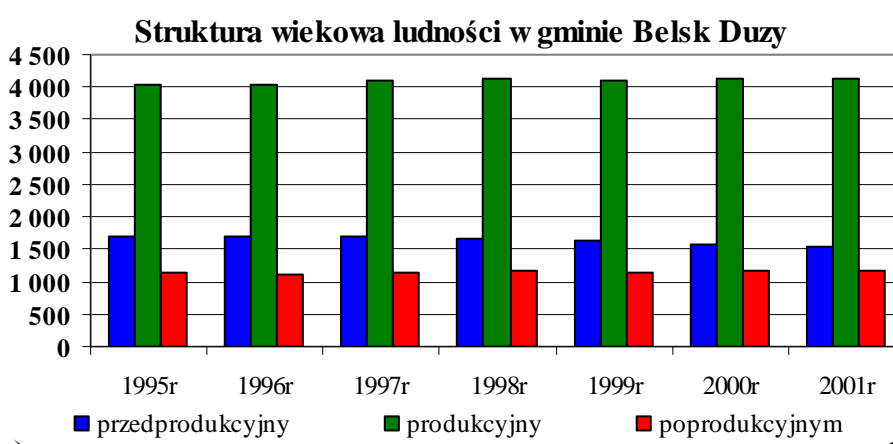
Źródło: GUS

Tab 3: Struktura wiekowa w przeliczeniu na 100 ha

REGION	Nazwa cechy	1995r	1996r	1997r	1998r	1999r	2000r	2001r
Belsk Duży	przedprodukcyjny	15,85	15,85	15,63	15,43	15,02	14,66	14,15
	produkcyjny	37,31	37,47	38,02	38,17	38,15	38,42	38,34
	poprodukcyjnym	10,44	10,42	10,45	10,78	10,65	10,72	10,87
Grójec	przedprodukcyjny	21,29	20,84	20,30	19,77	19,32	18,67	18,08
	produkcyjny	45,24	45,57	45,93	46,45	46,89	47,39	47,82
	poprodukcyjnym	12,34	12,40	12,52	12,57	12,63	12,60	12,58
Podregion 21 - radomski	przedprodukcyjny	31,86	31,27	30,57	29,75	28,97	28,05	27,16
	produkcyjny	59,01	59,58	60,20	60,88	61,43	62,27	63,16
	poprodukcyjnym	15,80	15,92	15,98	16,05	16,10	16,15	16,15
Woj. mazowieckie ogółem	przedprodukcyjny	36,71	35,93	35,11	34,19	33,35	32,37	31,34
	produkcyjny	83,08	83,58	84,25	84,97	85,71	86,63	87,69
	poprodukcyjnym	22,35	22,67	22,93	23,17	23,36	23,56	23,72
Woj. mazowieckie gminy wiejskie	przedprodukcyjny	15,42	15,24	15,03	14,81	14,56	14,28	13,91
	produkcyjny	28,71	28,88	29,05	29,32	29,58	30,07	30,33
	poprodukcyjnym	9,21	9,22	9,21	9,19	9,16	9,16	9,10

Źródło: GUS

Bezrobocie

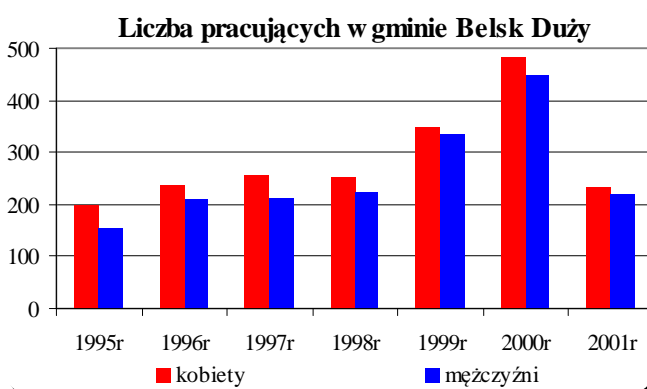
Okres lat dziewięćdziesiątych to czas przemian w życiu politycznym, społecznym i gospodarczym kraju przekładających się na województwa i gminy. Przemiany w kierunku gospodarki rynkowej, wpłynęły na znaczące zmniejszenie miejsc pracy i zaistnienie zjawiska bezrobocia, w tym bezrobocia „utajonego” na obszarach wiejskich.

Dla prowadzenia rejestru ludzi pozostających bez pracy oraz przeciwdziałaniu bezrobociu powołane zostały na szczeblach administracji „Urzędy Pracy” realizujące zadania wynikające z ustawy „O zatrudnieniu i przeciwdziałaniu bezrobociu”. W obszarze subregionu radomskiego „stopa bezrobocia” (udział ludności pozostającej bez pracy w stosunku do liczby ludności w wieku produkcyjnym) kształtuje się powyżej średniej krajowej (około 28 %), podczas gdy średnie bezrobocie w kraju wynosi około 18 %.

Tab 4: Liczba pracujących w przeliczeniu na 100 ha

REGION	Nazwa cechy	1995r	1996r	1997r	1998r	1999r	2000r	2001r
Belsk Duży	Pracujący	3,28	4,13	4,38	4,42	6,33	8,63	4,21
	-w tym kobiety	1,85	2,19	2,39	2,36	3,22	4,47	2,17
	mężczyźni	1,44	1,94	1,98	2,07	3,12	4,16	2,04
Grójec	Pracujący	10,80	10,65	11,10	11,28	11,27	10,92	9,81
	-w tym kobiety	5,53	5,46	5,60	5,66	5,75	5,34	4,74
	mężczyźni	5,28	5,19	5,49	5,61	5,52	5,58	5,07
Podregion 21 - radomski	Pracujący	18,02	18,13	18,40	17,92	17,04	15,24	14,88
	-w tym kobiety	9,08	9,13	9,18	9,11	8,76	7,83	7,76
	mężczyźni	8,94	8,99	9,22	8,81	8,27	7,41	7,12
Woj. mazowieckie ogółem	Pracujący	37,29	38,76	39,49	39,50	38,96	36,89	36,67
	-w tym kobiety	18,71	19,46	19,52	19,53	19,51	18,61	18,71
	mężczyźni	18,58	19,29	19,96	19,96	19,45	18,28	17,96
Woj. mazowieckie gminy wiejskie	Pracujący	4,26	4,33	4,54	4,54	4,42	4,16	4,14
	-w tym kobiety	2,17	2,20	2,25	2,27	2,26	2,11	2,12
	mężczyźni	2,08	2,14	2,29	2,27	2,16	2,05	2,02

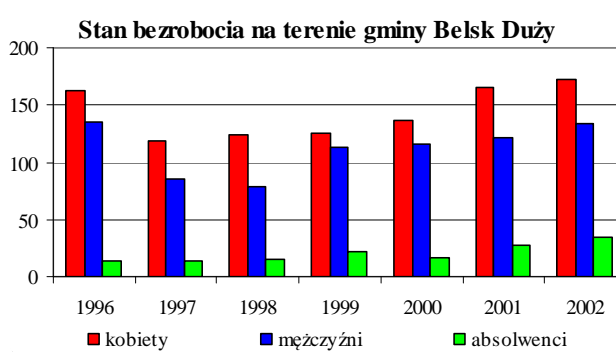
Źródło: GUS

Tab 5: Stan bezrobocia na terenie gminy Belsk Duży

Wyszczególnienie	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002
Bezrobocie ogółem	298	204	203	239	253	288	307
w tym kobiety	163	119	124	126	137	166	173
mężczyźni	135	85	79	113	116	122	134
absolwenci	14	14	15	22	16	28	35

Źródło: GUS

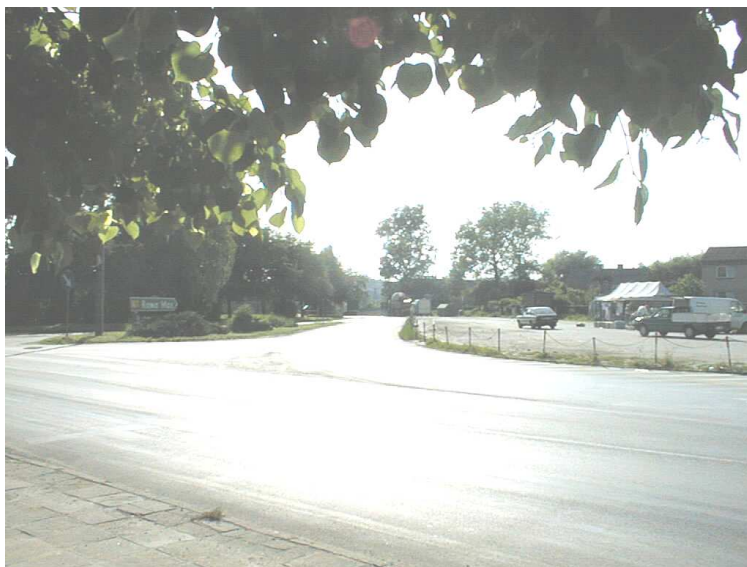

II. Infrastruktura Techniczna

Drogi

Najważniejszym ciągiem drogowym przebiegającym na odcinku 5,8 km przez wschodnią część gminy Belsk Duży jest droga krajowa Nr 7 Gdańsk – Warszawa – Grójec – Radom – Kraków – Chyżne klasyfikowana jako droga ekspresowa i będąca elementem podstawowego układu komunikacyjnego kraju.

Niski standard tej trasy związany jest z parametrami technicznymi przy stale zwiększającym się ruchu zarówno tranzytowym krajowym i międzynarodowym jak i lokalnym oraz swoboda dostępności. Dostępność pieszych, rowerzystów i pojazdów konnych czy maszyn rolniczych stwarza zagrożenia i uciążliwość dla użytkowników. Z uwagi na rangę tej trasy w sieci krajowej oraz z uwagi na przenoszenie transportu międzynarodowego konieczna jest jej modernizacja.

Centrum Belska

Układ komunikacyjny gminy tworzą przede wszystkim:

- **Drogi wojewódzkie**

Nr 725 Rawa Mazowiecka – Biała Rawska – Belsk Duży

Nr 728 Grójec – Belsk Duży – Nowe Miasto n/Pilicą – Końskie

- **Drogi powiatowe:**

Nr 34 104 Szczęsna – Rożce;

Nr 34 106 Dobryszew – Rożce – Trzylatków

Nr 34 110 Sadków Szlachecki – Lewiczyn;

Nr 34 111 Sadków – Dąbrówka;

Nr 34 112 Rożce – Ciechlin
Nr 34 113 Rożce – Rębowola
Nr 34 118 Błędów – Stara Wieś;
Nr 34 125 Łęczeszycy – Rębowola;
Nr 34 126 Wilczogóra – Skurów;
Nr 34 127 Łęczeszycy – Błędów;
Nr 34 138 Kępina - Goszczyn – Przybyszew;
Nr 34 142 Goszczyn – Stara Wieś;
Nr 34 143 Zaborów – Bodzew
Nr 34 144 Grotów – Boruty;
Nr 34 145 Julianów – Wola Lewiczyńska;
Nr 34 168 Widów – Turowice;
Nr 34 169 Zaborówek – Gośniewice;
Nr 34 170 Bartodzieje – Warpęsy;

- **Drogi gminne**

Nr 34 17 001 Odrzywołek – granica gminy – (Załącze);
Nr 34 17 002 Zaborów – granica gminy – (Długowola)
Nr 34 17 003 Łęczeszycy – granica gminy – (Bądków)
Nr 34 17 004 Boruty – Tartaczek;
Nr 34 17 005 Lewiczyn – Maciejówka;
Nr 34 17 006 Wola Łęczeszycycka – Wólka Łęczeszycycka;
Nr 34 17 007 Aleksandrówka – Sadków Szlachecki;
Nr 34 17 008 (Kozietuły) – granica gminy – Wola Łęczeszycycka – Wólka Łęczeszycycka
Nr 34 17 009 Sadków Szlachecki – granica gminy – (Cesinów – Las);
Nr 34 17 010 Łęczeszycy – Skowronki;
Nr 34 17011 Wola Starowiejska – Bodzew;
Nr 34 17 0012 Tartaczek – Lewiczyn;
Nr 34 17 013 Zaborów – Bartodzieje;
Nr 34 17 014 Zaborów – Wilczy Targ;
Nr 34 17 015 Widów – Lewiczyn;
Nr 34 17 016 Oczesały – granica gminy – (Skurów);
Nr 34 17 017 Anielin – Jarochoy – do drogi 34 126;
Nr 34 17 018 Sadków Duchowny – Złota Góra;
Nr 34 17 019 Mała Wieś – Skowronki;

Nr 34 17 020 Skowronki – Wola Starowiejska;
Nr 34 17 021 Mały Belsk – droga 728 – granica gminy;
Nr 34 17 022 Belsk – Odrzywołek – Wilcza Góra;
Nr 34 17 023 Wola Łęczeszycza – Koziel – granica gminy – (Bielany);
Nr 34 17 024 Wilczy Targ – Zaborów – Wilczy Targ;
Nr 34 17 025 Wola Lewiczyńska – Władysławów;
Nr 34 17 026 Odrzywołek granica gminy – (Grudzkowola)
Nr 34 17 027 Lewiczyn – Władysławów;
Nr 34 17 028 droga przez wieś Mała Wieś
Nr 34 17 029 droga przez wieś Mały Belsk;
Nr 34 17 030 Rożce – granica gminy – (Gładna);
Nr 34 17 031 Rębowola – Mała Wieś;
Nr 34 17 032 droga przez Rosochów;
Nr 34 17 033 droga przez wieś Złota Góra;
Nr 34 17 034 droga przez wieś Odrzywołek;
Nr 34 17 035 od drogi Nr 728 – Odrzywołek;
Nr 34 17 036 (Gładna) – granica gminy – Mała Wieś;
Nr 34 17 037 (Gładna) – granica gminy – Rębowola;
Nr 34 17 038 (Goliany) – granica gminy – droga 34 125 – Łęczeszycze Cegielnia;
Nr 34 17 039 (Goliany) – granica gminy – Łęczeszycze;
Nr 34 17 040 Łęczeszycze – droga 34 127 – Skowronki;
Nr 34 17 041 droga przez wieś Łęczeszycze „Parcela”;
Nr 34 17 042 Łęczeszycze „Parcela” – Skowronki;
Nr 34 17 043 droga przez wieś Stara Wieś;
Nr 34 17 044 droga przez wieś Boruty;
Nr 34 17 045 Boruty – Lewiczyn;
Nr 34 17 046 Oczesały – Widów;
Nr 34 17 047 Grotów – Oczesały;
Nr 34 17 048 droga przez wieś Widów;
Nr 34 17 049 droga przez wieś Zaborówek;
Nr 34 17 050 Bartdzieje – Wilczy Targ;
Nr 34 17 051 droga przez wieś Koziel;
Nr 34 17 052 Łęczeszycze – Koziel;

Wewnętrzny układ komunikacyjny gminy zapewnia podstawowe połączenia między siedzibą gminy w Belsku Dużym, miejscowościami w obszarze gminy między sobą, z gminami sąsiednimi oraz z ośrodkiem powiatowym i innymi miastami.

Komunikacja

Wewnętrzny istniejący układ komunikacyjny nie wymaga weryfikacji połączeń drogowych. Działania inwestycyjne koncentrować się będą na dostosowaniu istniejących połączeń drogowych do pełnionych funkcji i potrzeb społecznych, to jest modernizacji w celu uzyskania odpowiednich parametrów, utwardzania nawierzchni gruntowych, utrzymania w dobrym stanie technicznym nawierzchni utwardzonych.

Przebiegająca przez obszar gminy trasa Nr 7 została objęta priorytetowym krajowym programem modernizacji.

Dogodne powiązania komunikacyjne na kierunku północ-południe zapewnia droga wojewódzka Nr 728 Grójec – Belsk Duży – Mogielnica – Nowe Miasto n/Pilicą. Jest to ważny ciąg drogowy w gminie o wzrastającym ruchu pojazdów. Według badań ruch pojazdów na tej drodze w latach dziewięćdziesiątych wzrósł o prawie 70 % i nadal rośnie. Stąd też działania inwestycyjne powinny być skierowane na modernizację tego układu wojewódzkiego.

Również ważne znaczenie dla przenoszenia ruchu w kierunku równoleżnikowym ma droga wojewódzka Nr 725 Rawa Mazowiecka-Biała Rawska-Belsk Duży, która również powinna być modernizowana w perspektywie.

Sieć dróg powiatowych jest dobrze rozwinięta bowiem przez obszar gminy przechodzi prawie 70 km dróg powiatowych o utwardzonej nawierzchni (co stanowi 10% dróg w obszarze powiatu grójeckiego). Z uwagi na niezadowalający stan techniczny dróg powiatowych zakłada się poprawę stanu technicznego nawierzchni i sukcesywne zwiększanie parametrów technicznych jezdni, z uwagi na zwiększający się ruch samochodowy, a także kursujące autobusy PKS.

W kierunkach zagospodarowania przestrzennego gminy przewiduje się jako celowe połączenie stałą przeprawą mostową przez rzekę Pilicę dwóch tras powiatowych: Nr 34 138 Grójec – Goszczyn – Przybyszew i Nr 34 203 Przytyk – Radzanów – Koźuchów do drogi Nr 729. Ciąg ten równoległy do drogi ekspresowej Nr 7 stanowiłby dla niej odciążenie z ruchu lokalnego i dodatkowo usprawnił połączenia obszarów nadpilickich po północnej i południowej stronie rzeki.

Celowym byłoby rozważenie możliwości zaistnienia komunikacji rowerowej w gminie (oznakowanie ciągów po istniejącym układzie drogowym tam gdzie jest to możliwe). Rower jako środek transportu może służyć zarówno przejazdom o charakterze rekreacyjnym jak również dojazdom do pracy, szkół, usług itp.

Sieć energetyczna

Podstawowe źródła zasilania w energię elektryczną stanowią:

Linie energetyczne średniego napięcia, które zasilają stacje transformatorowe SN/nn, z których wychodzą linie niskiego napięcia doprowadzające energię elektryczną do wszystkich zainteresowanych odbiorców gminy. Długość sieci napowietrznej SN 15 kV wynosi 62,2 km.

Na całym terenie gminy dostarczana jest energia o właściwych parametrach. Eksploatację oraz nadzór sieci i urządzeń elektroenergetyki prowadzi Rejonowy Zakład Energetyczny w Grójcu.

Zaopatrzenie w gaz

Obszar gminy jest uzbrojony w sieć gazową średniego ciśnienia, którego źródłem jest gazociąg wysokoprężny średnicy 300 mm relacji „Lubienia – Sękocin”.

Rozdzielcza sieć gazowa obsługująca odbiorców zlokalizowana na terenie gminy wynosi 98,7 km i korzysta z niej 827 odbiorców gazu sieciowego przy 1039 połączeniach prowadzących do budynków mieszkalnych.

Rozdzielcza sieć gazowa doprowadzona jest do wszystkich miejscowości w obszarze gminy.

Telekomunikacja

W miejscowości gminnej Belsk Duży funkcjonuje automatyczna centrala telefoniczna o pojemności 1200 NN z doprowadzonymi kablami światłowodowymi relacji Grójec – Belsk Duży – Mogielnica z odgałęzieniami do Błędowa. W Zaborowie zlokalizowana jest stacja radiofonii komórkowej ERA GSM.

Gmina należy do grójeckiej strefy numeracyjnej i okręgu telefonicznego w Grójcu.

Zaopatrzenie w wodę i kanalizacja

Gmina jest zwodociągowana w 30%. W większości są to wodociągi grupowe zasilane z ujęć wód podziemnych zlokalizowanych w obszarze gminy:

- Wodociąg z ujęciem wody o wydajności 95 m³/h w Łęczeszycach, który zaopatruje wieś: Belsk Duży, Belsk Mały, Mała Wieś, Grotów, Skowronki, Łęczeszyce, Wólka Łęczeszyccka, Wola Łęczeszyccka, Stara Wieś, Koziel.

- Ujęcie wód głębinnych w Rożcach o wydajności 31 m³/h.
- Studnia głębinowa w Lewiczynie o wydajności 86 m³/h.

Większość miejscowości posiada ujęcia wody (wiejskie), z których woda używana jest do środków ochrony roślin stosowanych w uprawach sadowniczych, jak i do nawadniania upraw. Na terenie gminy funkcjonuje oczyszczalnia ścieków w Belsku Dużym o przepustowości średniej około 300 m³/d. Sieć kanalizacyjna we wsi gminnej wynosi około 3 km z 200 przyłączami do budynków mieszkalnych.

Do oczyszczalni dowożone są ścieki z terenu gminy.

Zakładowe oczyszczalnie ścieków działają w Łęczeszycach (ALPEX) i Odrzywołku (osiedle mieszkaniowe).

Gospodarka odpadami

Gmina Belsk Duży nie posiada na swoim terenie składowiska odpadów. Odpady komunalne wywożone są w sposób zorganizowany na nowoczesnie urządzone wysypisko w Częstoniewie gmina Grójec.

Administracja-urzędy i instytucje użyteczności publicznej

Gminny wielofunkcyjny ośrodek administracyjno-usługowy wyposażony jest w podstawowe instytucje użyteczności publicznej z zakresu administracji, oświaty, kultury, handlu i usług.

Instytucje i obiekty usługowe w Belsku Dużym:

- Urząd Gminy z Urzędem Stanu Cywilnego;
- Gminne Gimnazjum w Belsku Dużym i Publiczne Szkoły Podstawowe w Belsku Dużym, Lewiczynie, Łęczeszycach i Zaborowie;
- Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej;
- Ośrodek Zdrowia
- Komisariat Policji;
- Urząd Pocztowy;
- Placówka usług telekomunikacyjnych z centralą telefoniczną o pojemności 1200 NN
- Bank Spółdzielczy
- Organizacje OSP i strażnice pożarne: Belsk Duży, Wola Łęczeszycza, Wólka Łęczeszycza, Wilczogóra, Lewiczyn, Rożce.

Bank Spółdzielczy w Belsku

Budynek Remizy OSP w Belsku

Główny ponad lokalny ośrodek rozwoju stanowi miasto powiatowe Grójec z siedzibą Starostwa Powiatowego (od 1 stycznia 1999r) z przestrzennym zasięgiem obsługi obejmującym między innymi obszar gminy Belsk Duży. Jest to siedziba wszystkich instytucji administracji obsługujących ludność gminy Belsk Duży: Powiatowy Urząd Pracy, Zespół Opieki Zdrowotnej ze szpitalem na 387 łóżek, Delegatura Zamiejscowa Kuratorium Oświaty, Prokuratura Powiatowa, Sąd Powiatowy, Powiatowe Komendy Straży Pożarnej i Policji, Powiatowy Zarząd Dróg Publicznych, Rejon Energetyczny, Wojskowa Komenda Uzupełnień.

III. Przedsiębiorczość

Struktura podmiotowa gospodarki gminy podlega przemianom zgodnym z trendami obserwowanymi w terenach wiejskich subregionu. Procesy dostosowawcze do rynkowych warunków gospodarowania oraz równouprawnienie prawne w działalności sektorów powodują zainteresowanie działalnością gospodarczą i powstawaniem nowych jednostek gospodarczych.

Liczba podmiotów gospodarczych zarejestrowanych w systemie REGON w podziale na sektory przedstawia poniższa tabela

Tab 6: Ilość jednostek w systemie REGON na terenie gminy Belsk Duży

Wyszczególnienie	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002
Usługi budowlane	4	7	3	3	12	8	6
Usługi transportowe	8	4	6	2	1	7	
Handel	16	21	18	13	10	29	20
Pozostałe usługi	11	12	17	19	12	22	14
Przetwórstwo rolno - spożywcze		1			1	4	
RAZEM	39	45	44	37	36	70	40

Źródło: UG Belsk Duży

IV. Ochrona zdrowia i opieka społeczna

Placówki publicznej służby zdrowia:

- Gminny Ośrodek Zdrowia w Belsku Dużym z podstawowymi gabinetami lekarskimi (ogólny, zabiegowy, pediatryczny, stomatologiczny);
- Apteka w Belsku Dużym;

Pracownicy medyczni cywilnej służby zdrowia:

Lekarze ogólni – 2, lekarze dentyści – 1 pielęgniarki – 3

Obsługę ambulatoryjną i specjalistyczną pełni Szpital w Grójcu.

Opieka społeczna

Pomoc społeczna jest „instytucją” polityki społecznej państwa mającą na celu umożliwienie osobom i rodzinom przezwycięzenie trudnych sytuacji życiowych, których nie są one w stanie pokonać wykorzystując własne środki, możliwości i uprawnienia (ustawa o pomocy społecznej). Prawo do korzystania z pomocy społecznej przysługuje osobom bez źródeł dochodu lub o bardzo niskich dochodach nie przekraczających najniższej emerytury. Pomoc udzielana jest w formie między innymi zasiłków stałych, dodatków do zasiłków stałych, zasiłków okresowych, świadczeń celowych. Dominującą formą świadczeń są zasiłki okresowe oraz świadczenia celowe (leki, opał itp.)

Tab 7: Udzielone świadczenia w ramach zadań zleconych gminie

Formy pomocy	1998		1999		2000		2001		2002	
	Liczba osób	Kwota świadczeń w zł	Liczba osób	Kwota świadczeń w zł	Liczba osób	Kwota świadczeń w zł	Liczba osób	Kwota świadczeń w zł	Liczba osób	Kwota świadczeń w zł
Zasiłki stałe	6	21661	8	28302	10	36124	10	43176	12	46252
Zasiłki stałe wyrównawcze	4	11895	5	14515	8	16728	8	24352	8	17176
Zasiłki okresowe	36	63325	34	42555	13	17718	17	15055	19	18558
Renta socjalna	17	60884	18	65808	21	85176	22	99526	24	97838
Ochrona macierzyństwa	15	8863	20	17760	9	7931	10	5685	8	9698
Zasiłki rodzinne	9	6644	8	2898	3	1117	2	946	3	1347
Zasiłki pielęgnacyjne	20	21699	16	20339	20	25887	19	29544	24	28953
Pomoc dla kombatantów	4	983	5	1600	5	1345	3	770		

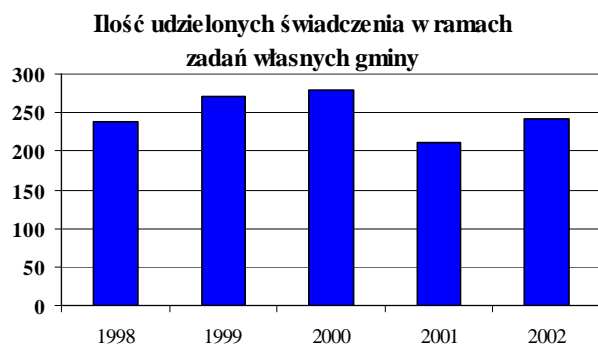
Źródło: UG Belsk Duży

Tab 8: Udzielone świadczenia w ramach zadań własnych gminy

Formy pomocy	1998		1999		2000		2001		2002	
	Liczba osób	Kwota świadczeń w zł	Liczba osób	Kwota świadczeń w zł	Liczba osób	Kwota świadczeń w zł	Liczba osób	Kwota świadczeń w zł	Liczba osób	Kwota świadczeń w zł
Posiłki dla dzieci	105	25782	129	35518	110	36088	85	33154	99	35425
Zasiłki celowe, zdarzenia losowe	113	69712	119	67442	147	88800	108	92963	112	92800
Praca socjalna	19		23		23		19		32	

Źródło: UG Belsk Duży

Pomoc instytucjonalna

Pomoc instytucjonalną pełnią domy opieki społecznej dla przewlekle chorych, umysłowo upośledzonych i ludzi w podeszłym wieku. W obszarze subregionu radomskiego działalność prowadzi 15 domów pomocy społecznej o łącznej ilości 1500 miejsc, w tym w powiecie grójckim w Tomczycach gmina Mogielnica.

V. Oświata i kultura

Szkoły podstawowe

Na terenie gminy znajdują się cztery Publiczne Szkoły Podstawowe – w Belsku Dużym, Lewiczynie, Łęczeszycach i Zaborowie. Gimnazjum znajduje się również w Belsku Dużym w nowo wybudowanym budynku. Standard obiektów szkolnych utrzymywany jest w dobrym stanie technicznym. Obiekty w Belsku Dużym, Łęczeszycach i Zaborowie posiadają sale gimnastyczne. Przy istniejących obiektach szkolnych funkcjonują boiska sportowe.

Tab 9: Stan szkolnictwa w gminie Belsk Duży

Wyszczególnienie	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002
Liczba uczniów	795	742	735	742	724	791	802
Liczba nauczycieli pełnozatrudnionych	51	52	54	56	52	53	56
Liczba uczniów na 1 nauczyciela	15,59	14,27	13,61	13,25	13,92	14,92	14,32
Ilość sal lekcyjnych	41	41	41	41	41	41	55
Liczba uczniów na 1 salę lekcyjną	19,39	18,10	17,93	18,10	17,66	19,29	14,58
Uczniowie korzystający z dożywiania	65	70	78	105	101	135	117
	8,18%	9,43%	10,61%	14,15%	13,95%	17,07%	14,59%
Ilość woluminów w bibliotece szkolnej	17947	18150	18545	19348	19650	20376	21062

Źródło: UG Belsk Duży

Wychowanie przedszkolne

Placówki przedszkolne w obszarze gminy stanowią:

- Przedszkole samorządowe w Starej Wsi
- Oddziały przedszkolne przy istniejących publicznych szkołach podstawowych

Biblioteki

W Belsku Dużym działa biblioteka gminna z filią w Lewiczynie. Łączny księgozbiór stanowi 25 tys. woluminów. Wskaźnik księgozbioru w woluminach liczony na 1000 mieszkańców wynosi odpowiednio: w gminie Belsk Duży –3612, w powiecie grójeckim – 2914, w gminach wiejskich subregionu radomskiego – 3491, w województwie mazowieckim –3180.

VI Działalność rekreacyjno - sportowa

Wypoczynek i turystyka

Istniejące ośrodki o charakterze wypoczynkowym w obszarze gminy stanowią:

- Ośrodek sportowo – wypoczynkowy w Belsku Dużym obejmujący zbiornik wodny z terenem ogólnodostępnym;
- Ośrodek wypoczynkowo – szkoleniowy w Małej Wsi. Ośrodek znajduje się w odrestaurowanym zespole pałacowo – parkowym i stanowi ośrodek wypoczynkowy Urzędu Rady Ministrów, wzniesiony on został w XVIII wieku dla Bazylego Walickiego jako budowla dwukondygnacyjna z portykiem kolumnowym od frontu. Jednocześnie z pałacem wzniesione zostały cztery oficyny – murowane kryte dachami namiotowymi. Pałac otoczony został parkiem jako ogród typu francuskiego, który później w części wschodniej przekomponowano na angielski park krajobrazowy. W ciągu kolejnych lat Mała Wieś należała do Rzewuskich, Zamojskich, Lubomirskich. Po II wojnie światowej, po odbudowie i rewaloryzacji przywrócono pałacowi dawną świetność i przeznaczono na ośrodek szkoleniowo – wypoczynkowy URM.

Zespół pałacowo – parkowy w Małej Wsi jest jednym z bardziej znaczących i wyróżniających się obiektów tego typu na całym Mazowszu.

Obszar gminy Belsk Duży mimo głównie rolniczego charakteru ma warunki do rozwoju funkcji wypoczynkowej, jako miejsce letnich pobytów mieszkańców Warszawy. Przesądza o tym bliskość Warszawy, dobra dostępność komunikacyjna, walory środowiska kulturowego i przyrodniczego gminy.

Walory środowiska przyrodniczego i kulturowego to między innymi:

- *Rezerwat przyrody „Modrzewina”* o charakterze leśnym unikalny i jeden z najciekawszych w kraju o powierzchni ponad 300 ha. Reprezentuje naturalne środowisko modrzewia polskiego (w tym pomniki przyrody) osiągające okazałe rozmiary z domieszką dębu, lipy.
- *Obszar Krajobrazu Chronionego „Dolina rzeki Jeziórki”* obejmujący północno-zachodnią część gminy, w tym rezerwat przyrody „Modrzewina” jako zróżnicowany i atrakcyjny krajobrazowo teren związany z systemem rzeki Jeziórki;
- *Zespół pałacowo-parkowy i parki wiejskie z pomnikami przyrody*: zespół pałacowo-parkowy w Małej Wsi z parkiem krajobrazowym o powierzchni 25,76 ha; zespół

pałacowo-parkowy w Rębowoli z parkiem krajobrazowym o powierzchni 3,53 ha; zespół dworsko-parkowy w Odrzywołku z parkiem o powierzchni 2,00 ha; park w Oczesalach o powierzchni 9,00 ha, park wiejski w Starej Wsi.

- *Sady* stanowiące o wyróżniającym krajobrazie obszaru gminy, szczególnie atrakcyjne w okresie kwitnienia i owocobrania.

VII. Rolnictwo

Rolnictwo jest wiodącą funkcją gminy Belsk Duży oraz jednym z głównych źródeł utrzymania ludności.

Rolniczą przestrzeń produkcyjną gminy tworzy około 9 048 ha użytków rolnych tj. 84 % powierzchni gminy. W zasobach ziemi wyróżniają się drzewa i krzewy owocowe 6 013 ha (66 % UR), grunty orne stanowią 2661 ha (26 % UR), łąki i pastwiska około 615 ha (7% UR) Poszczególne czynniki środowiska takie jak: gleby, agroklimat, rzeźba terenu i warunki wodne składające się na syntetyczną ocenę przestrzeni rolniczej w obszarze gminy kształtują się następująco (IUNG – Puławy):

- **gleby:** w obszarze gminy przeważają gleby bardzo dobre i dobre, a udział w poszczególnych klasach bonitacyjnych wynosi odpowiednio:
Klasy I – III – 28 %; klasa IV – 59%; klasy V i VI – 13 %;
- **agroklimat:** długość okresu wegetacyjnego wynosi około 170 – 180 dni, średnia suma opadów atmosferycznych rocznie 500 – 550 mm. Średni wskaźnik agroklimatu dla obszaru gminy określony jest w wielkości 10,4 w 15 punktowej skali, przy średnim w subregionie – 11,4;
- **warunki wodne** w obszarze gminy określone są jako korzystne, a wielkość wskaźnika wynosi 9,8 punktów w skali 10 punktowej, przy średnim subregionu 6,6;
- **rzeźba terenu** cechuje się zdecydowaną przewagą (96 % użytków rolnych) występowania terenów bardzo korzystnych i korzystnych do organizacji produkcji rolniczej (wskaźnik 8,2 w skali 10 punktowej, wskaźnik dla subregionu – 8,5)
- **syntetyczny wskaźnik** rolniczej przestrzeni produkcyjnej gminy wynikający z określonych cech wynosi 82,1 w skali 100 punktowej, przy średnim dla subregionu radomskiego 62,8. Gmina Belsk Duży wyróżnia się w subregionie radomskim jednymi z najlepszych warunkami naturalnymi środowiska do produkcji rolniczej (po gminie Solec n/Wisłą i Sieciechów)

Kierunki produkcji rolniczej

Sadownictwo

Obszar gminy położony na północ od rzeki Pilicy, w tym również obszar gminy Belsk Duży wyróżniają tradycje upraw sadowniczych. Powierzchnie sadów i produkcja owoców stanowią około 20 % upraw krajowych i około 35 % krajowych zbiorów owoców. Udział powierzchni sadów tego regionu w odniesieniu do powierzchni krajowych jest znacznie wyższy od udziału użytków rolnych rejonu w powierzchni użytków rolnych kraju wynoszącego 4,4%. Poświadczą to ukształtowanie rejonu specjalizacji sadowniczej o znaczeniu krajowym nazywanego „grójecko-wareckim zagłębieniem sadowniczym”. W produkcji owoców dominują jabłka stanowiące 45 % krajowych zbiorów jabłek. W odniesieniu do gruszy, śliwek, wiśni, czereśni oraz zbiorów truskawek udział ten wynosi około 15 %.

Charakterystyczną cechą jest koncentracja upraw w poszczególnych gminach z przewagą nasadzeń sadowniczych. Do gmin, które można nazwać specjalistycznymi w tej dziedzinie należą między innymi sąsiadujące ze sobą gminy Belsk Duży, Błędów, Grójec, Warka, Goszczyn, Jasieniec, Pniewy, Mogielnica, Promna, Chynów. Powierzchnia sadów w tych gminach systematycznie powiększa się.

Gminą o największym udziale nasadzeń drzewami owocowymi w powierzchni użytków rolnych w tym rejonie jest Belsk Duży z utrzymującym się ponad 60 % udziałem sadów. W pozostałych gminach udział sadów w powierzchni użytków rolnych kształtuje się w wielkościach: Błędów – 52 %; Grójec – 33 %; Warka – 47 % oraz Pniewy, Mogielnica, Chynów i Promna – po około 20 %.

Produkcją sadowniczą zajmują się w większości kilkuhektarowe gospodarstwa rolne, w części wyposażone w specjalistyczne środki produkcji (transport, przechowalnie, urządzenia nawadniające, nowoczesne maszyny).

Warunki ekonomiczne produkcji sadowniczej kształtują się podobnie jak w kraju. W latach dziewięćdziesiątych produkcja sadownicza stała się mniej opłacalna, trudniej zbywalna (ceny

środków produkcji wzrastały szybciej niż ceny produktów sadowniczych). Ostatnie lata przynoszą znaczne pogorszenie opłacalności produkcji i zwiększenie wymagań rynku. Wywołuje to potrzebę marketingu oraz organizacji dystrybucji poprzez giełdy towarowe. Handel hurtowy owocami odbywa się głównie przez hurtownie prywatne i spółdzielcze. Rolniczy rynek hurtowy stanowi również funkcjonująca Radomska Giełda Rolna i Warszawski Rynek Hurtowy „Bronisze”.

Eksport produktów sadowniczych (około 10 % produkcji globalnej) odbywa się głównie do Niemiec, krajów WNP, Skandynawii, Holandii, Belgii, Austrii, Wielkiej Brytanii.

Produkcja sadownicza stanowi również bazę surowcową dla funkcjonujących w rejonie zakładów przetwórczych.

- **Produkcja roślinna pozostała**

Produkcja roślinna pozostała ma charakter uzupełniający i jest to uprawa zbóż. Powierzchnia zasiewów zajmuje tylko około 15 % użytków rolnych gminy, co związane jest bezpośrednio z intensywną gospodarką sadowniczą gminy i rejonu. W powierzchni zasiewów zbóż dominuje pszenica, pszenżyto i żyto zajmując razem 78 % powierzchni zasiewów. Udział zasiewów innych zbóż kształtuje się w wielkościach: jęczmień 14 %, owies – 6 %, mieszanki zbożowe – 2 %. Plony zbóż w indywidualnych gospodarstwach rolnych są w przewadze nieco wyższe od średnich w subregionie radomskim.

- **Produkcja zwierzęca**

Produkcja zwierzęca nie odgrywa wiodącej roli w produkcji rolniczej gminy. Chów zwierząt to hodowla bydła, trzody chlewnej i drobiu w przewadze w indywidualnych gospodarstwach rolnych.

Pogłowie trzody chlewnej i bydła w indywidualnych gospodarstwach rolnych kształtuje się w wielkościach: bydło – 400 sztuk; trzoda chlewna – 1350 sztuk; drób ogółem 6 500 sztuk; konie 30 sztuk

- **Inwestowanie na obszarach wiejskich**

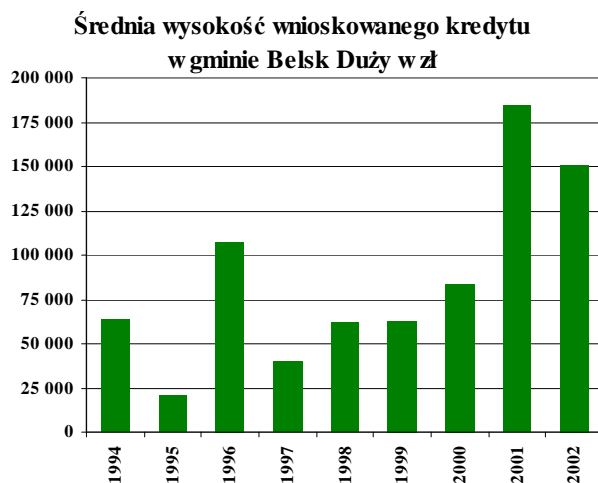
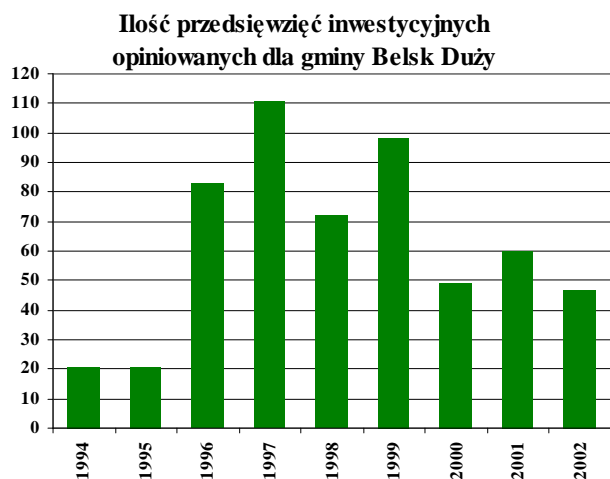
Na podstawie informacji RCDRRiOW w Radomiu o ilości wydanych pozytywnych opinii na przedsięwzięcia inwestycyjne, realizowanych z udziałem kredytów dofinansowanych przez ARiMR od 1994 roku, można stwierdzić, że w gminie Belsk Duży zainteresowanie kredytami było większe niż średnia w regionie radomskim i zbliżone do średniej powiatowej (Tab. 10.)

Skala inwestycji gminy Belsk Duży jest jednak zdecydowanie niższa niż w powiecie jak i regionie radomskim, o czym świadczy średnia wysokość wnioskowanego kredytu. Na ten stan rzeczy decydujący wpływ ma ilość zakładów przetwórczych i innych firm w gminie, które planowały zdecydowanie droższe przedsięwzięcia niż rolnicy indywidualni.

Tab 10: Ilość pozytywnych opinii i wysokość wnioskowanych kredytów dla gminy Belsk Duży w zł

Wyszczególnienie	Ilość opinii	Suma kredytów	Średnia wysokość kredytu
1994	21	1 330 200,00	63 342,86
1995	21	444 256,00	21 155,05
1996	83	8 869 181,11	106 857,60
1997	111	4 440 370,30	40 003,34
1998	72	4 471 970,00	62 110,69
1999	98	6 113 855,00	62 386,28
2000	49	4 113 310,00	83 945,10
2001	60	11 049 980,00	184 166,33
2002	47	7 077 358,25	150 582,09
Łącznie	562	47 910 480,66	85 249,97
Średnio na gminę w regionie	141,53	X	7 719 439,58

Źródło: RCDRRiOW Radom

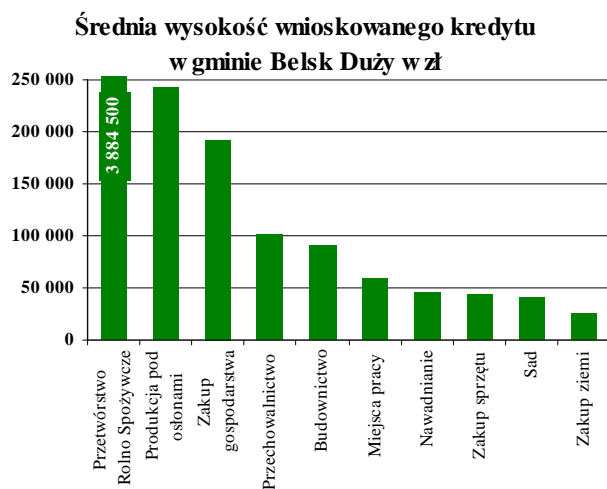
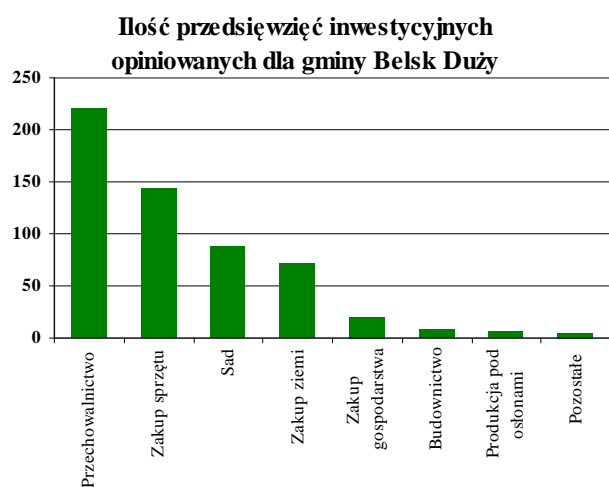
Ze statystyk RCDRRiOW wynika, że w gminie Belsk Duży największa ilość przedsięwzięć inwestycyjnych realizowana była w latach 1996 – 1999. Za cały okres funkcjonowania ARiMR, w gminie Belsk Duży największa ilość nowych przedsięwzięć dotyczyła rozwoju przechowalnictwa - 220 pozytywnych opinii. Powodem jest wzrost zapotrzebowania na owoce o wyższej jakości, kierowane na rynek równomiernie w skali roku. Kolejne dziedziny to inwestycje dotyczące zakupu sprzętu rolniczego – ciągników maszyn i narzędzi rolniczych

– 143 pozytywne opinie i inwestycje w sadach, głównie zakładanie i modernizacja plantacji – 88 pozytywnych opinii. Inwestycje dotyczące powiększania powierzchni gospodarstw – 92 pozytywne opinie na zakup ziemi i gospodarstw. Pozostałe kierunki takie jak „tworzenie miejsc pracy”, nawadnianie czy produkcja pod osłonami stanowią wielkości marginalne.

Tab 11: Kierunki inwestowania wg opinii wydanych dla gminy Belsk Duży

Wyszczególnienie	Ilość opinii	Suma kredytów	Średnia wysokość kredytu
Przechowalnictwo	220	22 398 129	101 809,68
Zakup sprzętu	143	6 265 436	43 814,24
Sad - założenie, rekultywacja, modernizacja	88	3 552 266	40 366,66
Zakup ziemi	72	1 751 855	24 331,32
Zakup gospodarstwa	20	3 834 605	191 730,24
Budownictwo - modernizacja, adaptacja, remont	8	731 225	91 403,13
Produkcja pod osłonami	6	1 457 124	242 854,00
Nawadnianie	2	90 840	45 420,00
Przetwórstwo Rolno Spożywcze	2	7 769 000	3 884 500,00
Miejsca Pracy POŻYCZKA	1	60 000	60 000,00
Suma całkowita	562	47 910 481	85 249,97

Źródło: RCDRRiOW Radom

Działalność doradcza w gminie

Działalność doradczą prowadzi Regionalne Centrum Doradztwa Rozwoju Rolnictwa i Obszarów Wiejskich w Radomiu. W Grójcu ma siedzibę podległy Centrum Rejonowy Zespół Doradztwa, który obejmuje zasięgiem cały powiat grójecki w tym gminę Belsk Duży. Pracuje w nim kierownik i 5 doradców ogólnorolnych, 10 doradców sadowników, 2 ekonomistów i 3 specjalistki ds. wiejskiego gospodarstwa domowego.

Główne kierunki pracy doradczej na terenie gminy to:

- Zwiększenie efektywności i obniżenie kosztów produkcji w gospodarstwie rolnym;
- Propagowanie nowoczesnych technologii produkcji i upowszechnianie postępu biologicznego oraz unowocześnianie parku maszyn i urządzeń;
- Podwyższenie jakości produktów rolno-spożywczych oraz upowszechnianie standardów sanitarnych i jakościowych obowiązujących w UE;
- Propagowanie tworzenia grup producenckich;
- Upowszechnianie informacji rynkowej dla rolników i innych mieszkańców wsi, promocja handlu;
- Poprawa warunków życia rodziny wiejskiej;
- Promowanie i wspieranie działalności gospodarczej na obszarach wiejskich;
- Przygotowanie do integracji z Unią Europejską.

Realizacja zadań doradczych prowadzonych przez pracowników RCDRRiOW odbywać się będzie poprzez:

- Doradztwo indywidualne i grupowe w zakresie technologii produkcji roślinnej i zwierzęcej, budownictwa i modernizacji pomieszczeń inwentarskich, przechowalni i chłodni;
- ✓ Pobieranie próbek do analizy gleby, wody pitnej, produktów żywnościowych na zawartość azotu;
- ✓ Badanie stanu technicznego sprzętu (dojarek, regulacja opryskiwaczy)
- ✓ Badanie stanu zdrowotnego wymion
- ✓ Pomoc w zdobywaniu środków do produkcji (wapna nawozowego, nasion, nawozów, środków ochrony roślin)
- Doradztwo prowadzone jest w formie szkoleń, pokazów i demonstracji, kursów i seminariów
- Doradztwo ekonomiczno-prawne w zakresie kredytowania rolnictwa, sporządzania planów przedsięwzięć, opiniowania planów przedsięwzięć, wdrażanie zunifikowanego systemu rachunkowości rolnej;
- Doradztwo w zakresie wiejskiego gospodarstwa domowego-aktywizacja kobiet w celu poszukiwania dodatkowych źródeł dochodu, profilaktyka zdrowotna-popularyzacja

zdrowego stylu życia, estetyka gospodarstwa, pomoc w organizacji uroczystości gminnych;

- Informacja rolnicza-upowszechniania wiedzy o Unii Europejskiej i procesie integracji, kolportaż ulotek, biuletynów informacyjnych.

Działalność Izby Rolniczej

Działalność doradczą wspiera też Mazowiecka Izba Rolnicza, która poprzez swoich delegatów utrzymuje stały i bezpośredni kontakt z rolnikami.

Praca izby skupia się głównie na opiniowaniu i wnioskowaniu rozwiązań prawno-legislacyjnych dotyczących rolnictwa, analizowaniu sytuacji rynkowej i dochodowej rodzin wiejskich a także organizowaniu różnego rodzaju szkoleń z zakresu technologii produkcji, ekonomiki i organizacji gospodarstw jak również dotyczących integracji Polski z Unią Europejską

VIII. BUDŻET GMINY

Tab 12: Dochody budżetów gmin na 1 000 mieszkańców

Wyszczególnienie		1995r	1996r	1997r	1998r	1999r	2000r	2001r
Belsk Duży	zł	2 197 397	4 194 165	4 870 976	5 949 814	6 341 587	7 178 217	7 789 829
	na 1000 mieszkańców		320,41	610,15	704,61	857,07	921,34	1043,35
Grójec		373,61	644,81	847,87	945,52	1038,58	1118,21	1253,94
Podregion 21 - radomski		384,53	687,98	869,45	997,67	1164,69	1266,63	1378,70
Woj. mazowieckie ogółem		655,71	986,03	1272,60	1497,53	1716,07	1833,77	1956,96
Woj. mazowieckie gminy wiejskie		354,61	659,90	844,18	958,81	1050,48	1129,72	1216,56

Źródło: US

Tab 13: Dochody budżetu Gminy Belsk Duży w latach

Wyszczególnienie	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002
Własne	1 645 342	1 952 353	2 619 001	2 448 085	2 724 573	3 165 847	3 649 305
Udział we wpływach z podatku dochodowego	571 898	679 988	758 605	804 837	722 715	657 558	1 019 031
- od osób fizycznych	567 658	634 923	687 022	780 960	686 533	640 513	663 095
- od osób prawnych	4 240	45 065	71 583	23 877	36 182	17 045	355 936
Subwencje ogólne	1 291 148	1 624 183	2 143 648	2 527 493	2 644 339	3 324 526	3 444 242
Dotacje z budżetu państwa	515 783	407 219	427 459	435 482	516 022	529 667	618 484
Ze źródeł pozabudżetowych	169 994	207 233		125 690	570 562	112 231	165 000
Dochody łącznie	4 194 165	4 870 976	5 949 814	6 341 587	7 178 217	7 789 829	8 896 062

Źródło: UG Belsk Duży

Tab 14: Struktura dochodów własnych budżetu gminy Belsk Duży w zł

Wyszczególnienie	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002
Podatek rolny	542 479	644 357	631 552	634 543	527 300	700 153	757 614
Podatek od nieruchomości	195 522	295 826	737 683	710 497	914 305	1 241 762	1 398 081
Podatek leśny	16 894	24 454	25 148	20 390	18 181	20 485	20 451
Podatek od środków transportowych	415 034	495 096	187 561	127 077	159 535	174 827	220 821
Podatek od działalności gospodarczej	34 478	31 702	38 816	48 171	53 586	50 191	35 152
Podatek od spadków i darowizn	3 000	1 132	3 959	4 360	15 936	7 425	5 044
Opłata skarbową	77 220	80 257	197 386	275 562	146 005	67 957	65 342
Dochody z majątku gminy	267 543	182 948	328 395	354 032	487 222	545 855	685 272
Pozostałe dochody	93 172	196 578	468 501	273 453	402 503	357 192	461 528
Łącznie dochody własne	1 645 342	1 952 353	2 619 001	2 448 085	2 724 573	3 165 847	3 649 305

Źródło: UG Belsk Duży

Tab 15: Wydatki budżetów gmin na 1 000 mieszkańców

Wyszczególnienie	1995r	1996r	1997r	1998r	1999r	2000r	2001r
Belsk Duży	2 128 048	4 894 281	4 946 320	5 454 412	6 326 020	7 145 149	7 476 049
Grójec	310,30	712,00	715,51	785,71	919,08	1038,54	1094,11
Podregion 21 - radomski	377,89	642,31	859,46	955,32	1027,03	1183,51	1319,26
Woj. mazowieckie ogółem	379,83	687,10	902,87	1044,16	1182,60	1316,47	1413,91
Woj. mazowieckie gminy wiejskie	631,09	972,51	1304,94	1517,83	1700,66	1966,53	2100,57
	349,54	659,84	860,19	974,03	1055,97	1189,88	1262,40

Źródło: US

Tab 16: Wydatki budżetu gminy Belsk Duży w zł

Wyszczególnienie	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002
Rolnictwo i leśnictwo	64 724	26 400	100 954	141 257	18 526	137 968	796 437
Gospodarka komunalna i mieszkaniowa	1 306 476	753 196	570 532	860 726	1 337 756	798 786	754 256
Utrzymanie dróg i łączność	436 467	490 949	409 425	451 032	411 907	15 741	248 550
Oświata i wychowanie	2 051 491	2 318 330	2 858 905	3 036 711	3 463 672	4 571 977	5 060 954
Opieka społeczna i ochrona zdrowia	261 059	308 342	391 655	451 278	475 437	534 609	532 388
Kultura i sztuka, kultura fizyczna i sport	51 575	61 743	73 204	94 571	85 925	92 787	88 471
Administracja państwowa i samorządowa	641 511	765 844	870 524	1 024 137	1 077 230	1 156 540	1 167 334
Odsetki od zaciągniętych kredytów inwestycyjnych		66 843	59 210	35 584	42 402	32 527	17 790
Pozostałe	80 978	154 673	120 003	230 724	232 294	135 114	343 640
Wydatki ogółem	4 894 281	4 946 320	5 454 412	6 326 020	7 145 149	7 476 049	9 009 820

Źródło: UG Belsk Duży

Podstawowe wskaźniki dotyczące zasobów gminy Belsk Duży

Struktura rolna i infrastruktura wsi

1. Powierzchnia całkowita gminy: 10 784 ha
2. Struktura użytków rolnych w gminie:
  - Grunty orne 2 661 ha
  - Łąki i pastwiska 615 ha
  - Sady i krzewy owocowe 6 013 ha
3. Bonitacja gleb
  - Klasy (I – III) – 28 %, klasa (IV) – 59 %, klasa (V i VI) – 13 %
4. Powierzchnia lasów 1 022 ha
5. Liczba mieszkańców: 6 840
6. Gęstość zaludnienia: 63 osoby/km²
7. Struktura mieszkańców:
  - ludność w wieku przedprodukcyjnym 14,15/ 100 ha
  - ludność w wieku produkcyjnym 38,34/ 100ha
  - ludność w wieku poprodukcyjnym 10,87/ 100ha
8. Liczba wsi nie podłączonych do sieci wodociągowej 23
9. Liczba wsi nie podłączonych do sieci kanalizacyjnej 32
10. Liczba wsi bez sieci elektrycznej 0
11. Liczba wsi podłączonych do sieci gazowniczej wszystkie

Małe i średnie przedsiębiorstwa

- Usługi budowlane - 6
- Usługi transportowe - 0
- Handel - 20
- Pozostałe usługi - 14

Turystyka

1. Liczba miejsc noclegowych - Ośrodek Szkoleniowo Wypoczynkowy URM 63 miejsca noclegowe
2. Liczba pokoi dla turystów; - 0
Hotele: brak

Pensjonaty: brak

Gospodarstwa agroturystyczne: brak

Infrastruktura wiejska

1. Liczba km dróg wiejskich; 150
2. Ilość oczyszczalni ścieków: 1
3. Dostęp do telefonu: większość gospodarstw (stacja telefonii komórkowej ERA GSM)
4. Liczba szkół i uczniów; 4 szkoły podstawowe
1 gimnazjum
5. Łączna ilość uczniów: 802

Środowisko

1. Parki przyrody: -„Modrzewina”, „Łęczeszyce”
2. Zanieczyszczenie środowiska: -brak danych

Analiza SWOT

Mocne strony:

1. Perspektywa budowy lotniska w Nowym Mieście
2. Stosunkowo zamożni i zaradni obywatele
3. Dobra sieć drogowa
4. Dobre dojazdy do gospodarstw
5. Zgazyfikowana cała gmina z dostępem do głównego przewodu gazowniczego
6. Dobra telefonizacja
7. Istnienie oczyszczalni ścieków
8. Duże zainteresowanie oczyszczalniami przydomowymi
9. Brak dzikich wysypisk
10. Istniejące 3 ujęcia wody, 2 stacje uzdatniania
11. Dobra infrastruktura sportowa (3 duże sale gimnastyczne i 5 boisk przy szkołach)
12. Cztery pracownie internetowe w szkołach
13. Dwie biblioteki publiczne i 5 szkolnych
14. Nowoczesne i dobre szkoły
15. Dobra kadra nauczycielska
16. Prężnie działająca OSP (6 jednostek straży)
17. Dość dobre wykształcenie ludności
18. Sporo pomysłów wśród ludzi
19. Dobra jakość gleb i mikroklimatu do produkcji sadowniczej
20. Duża wiedza o produkcji rolnej
21. Dobra infrastruktura prywatna związana z produkcją sadowniczą
22. Nowoczesny zakład przetwórczy w Łęczeszycach „Alpex”
23. Zakład „Ferrero”
24. Opracowanie planu zagospodarowania przestrzennego gminy

Słabe strony:

1. Brak dużych zakładów pracy
2. Brak firm świadczących usługi na rzecz rolnictwa
3. Za mała wydajność oczyszczalni ścieków
4. Spadki napięcia w części gminy
5. Małe zwodociągowanie gminy
6. Duży rozrzut wsi i gospodarstw
7. Słaba nawierzchnia dróg
8. Brak budownictwa komunalnego
9. Brak terenów inwestycyjnych
10. Pogarszający się stan bezpieczeństwa
11. Zamknięte i niewykorzystane szkoły w Rożcach i Wilczogórze
12. Słaba podstawowa opieka zdrowotna (szczególnie stomatolog)
13. Brak sali gimnastycznej w Lewiczynie
14. W złym stanie budynek UG
15. Brak programu oświatowo-kulturalnego
16. Brak miejsc rozrywki dla młodzieży
17. Nie działające spółki wodne
18. Brak utylizacji opakowań po środkach ochrony roślin
19. Brak zorganizowanej dystrybucji owoców
20. Słabe zorganizowanie rolników

Szanse

1. Duże zainteresowanie lokalizacją przedsiębiorstw
2. Możliwość rozwoju przedsiębiorstw
3. Łatwość nawiązania kontaktów z kontrahentami zagranicznymi
4. Dobre położenie geograficzne
5. Bliskość stolicy
6. Zabudowa rezydencjalna dla mieszkańców stolicy
7. Integracja z UE – rozwój regionalny
8. Stworzenie świetlicy socjoterapeutycznej
9. Rozwój turystyki i agroturystyki
10. Rozwój sadownictwa z nowoczesną produkcją
11. Możliwość zbytu dużych partii owoców
12. Bliskość tras krajowych

Zagrożenia

1. Brak pomysłu na konkurencyjną przedsiębiorczość
2. Duży wpływ aglomeracji warszawskiej
3. Brak funduszy na wsparcie rozwoju
4. Brak środków finansowych na inwestycje
5. Słaby przyrost naturalny
6. Brak środków na kształcenie młodzieży
7. Ucieczka młodych do miast (Warszawa)
8. Trudności w przekwalifikowaniach zawodowych
9. Zanik więzi międzyludzkich
10. Zagrożenia klimatyczne w produkcji sadowniczej
11. Spadek opłacalności produkcji sadowniczej
12. Zła dystrybucja owoców
13. Niekorzystny wpływ rynków unijnych na zbył produktów

Ankieta

przeprowadzona wśród młodzieży gimnazjum Belska Dużego

Mocne strony (co mi się podoba w mojej gminie)

1. Dobra sieć dróg
2. Nowoczesna oczyszczalnia ścieków
3. Dobrze rozwinięta telekomunikacja
4. Nowy budynek gimnazjum
5. Wysoki poziom nauczania
6. Nowa sala gimnastyczna
7. Boisko sportowe
8. Dobrze wyposażona biblioteka gminna
9. Posterunek policji
10. Zadbany ośrodek zdrowia
11. Prężnie działająca OSP
12. Ładny zabytkowy kościół
13. Piękny pałacyk w Małej Wsi
14. Zorganizowany wywóz śmieci
15. Utrzymany porządek
16. Fabryka czekolady „Ferrero”
17. Dobra sieć sklepów
18. Duża ilość zabytków i pomników
19. Odnowione przystanki autobusowe
20. Rezerwat modrzewiowy

Słabe strony (co mi się nie podoba w mojej gminie)

1. Zły stan dróg
2. Niewystarczająca ilość chodników
3. Brak sygnalizacji świetlnej
4. Brak pełnego oświetlenia dróg
5. Nieużytki rolne w niektórych wsiach
6. Brak parków
7. Brak klubów sportowych
8. Zanieczyszczone rowy przydrożne
9. Brak koszy na śmieci
10. Brak pełnej kanalizacji
11. Brak stałych miejsc pracy
12. Brak miejsc rozrywki dla młodzieży
13. Mało imprez kulturalno – oświatowych

Szanse (co powinno się zmienić w mojej gminie)

1. Kompleksowe modernizacje i remonty dróg
2. Budowa tradycyjnych i przydomowych oczyszczalni ścieków
3. Budowa oświetlenia ulicznego we wszystkich wsiach
4. Nacisk na porządek i estetyzację wszystkich wsi
5. Większe fundusze na rozwój po wejściu do Unii Europejskiej
6. Opieka nad niepełnosprawnymi i biednymi
7. Budowa i organizacja średniej szkoły
8. Założenie klubów sportowych
9. Budowa hali sportowej
10. Powstawanie miejsc rozrywki dla młodzieży
11. Powstanie tras rowerowych

Zagrożenia (co przeszkadza mojej gminie by się rozwijała)

1. Powiększające się patologie społeczne (alkoholizm)
2. Brak funduszy na rozwój gminy
3. Słaba organizacja zbytu owoców
4. Pogarszająca się sytuacja dochodowa gospodarstw
5. Słabe zaangażowanie mieszkańców w rozwój gminy
6. Powiększające się bezrobocie
7. Konkurencja producentów owoców z Unii Europejskiej
8. Wyjazd wykształconych osób do miast i za granicę
9. Przejęcie zakładów przetwórczych przez obcy kapitał

Wizja

W roku 2018 Gmina Belsk Duży będzie terenem o prawidłowej infrastrukturze technicznej i społecznej, z dobrymi połączeniami drogowymi o zmodernizowanej nawierzchni. Mieszkańcy Gminy będą ludźmi zamożnymi wykształconymi i odpowiedzialnymi w działaniach. Będą kultywowane tradycje sadownicze o światowych technologiach i wysokim zorganizowaniu rolników. Młodzież będzie uczyła się w dobrze wyposażonych kompleksach szkolnych zdobywając wysoki poziom nauki i wszechstronny rozwój. Wszyscy znajdą tu dobrą rozrywkę w utworzonych klubach i domach kultury rozwijając swoje zainteresowania i kultywując miejscową tradycję i kulturę. Gmina będzie miejscem, w którym czymś naturalnym będzie respektowanie prawa, dbałość o środowisko naturalne i dobra kultury materialnej, oraz o rozwój oświaty i edukacji całego społeczeństwa. Mieszkańcy szczególnie będą dbali o estetykę otoczenia, gdzie w trosce o swoje zdrowie szeroko będzie uprawiany sport i rekreacja. Mieszkańcy i przybywający tu goście będą mieć poczucie bezpieczeństwa osobistego. Szczególną opieką będą tu otoczeni ludzie starsi i będący w trudnych sytuacjach życiowych. Miejscowa społeczność cenić sobie będzie własne przekonania hierarchię wartości i tradycje, ale pozostanie jednocześnie tolerancyjna i otwarta na ludzi przybywających z zewnątrz lokujących tu własne przedsięwzięcia czy też osiedlających się tu na stałe. Społeczność gminy będzie zintegrowana w działaniach i współpracująca z lokalnymi organizacjami samorządowymi w realizacji wspólnych celów.

Misja

Belsk Duży – gminą zrównoważonego rozwoju społeczno-gospodarczego o wysokiej produkcji sadowniczej, perspektywą dla obecnych i przyszłych pokoleń